

Klassiska noveller Nr 9

S. A. Duse:

Överraskningen

Klassiska noveller 9.

S. A. Duse – Överraskningen.

Återutgivning av text från 1926

av S. A. Duse

Redaktör Mikael Jägerbrand

ISBN 978-91-7757-514-6

Copyright © 2019 Mikael Jägerbrand / Virvelvind Förlag, Lysekil.

Den här e-boken ges ut av E-boksbiblioteket Förlag (imprint)

Mer info: www.e-boksforlaget.se

Förord

Baronen Georg von Stirn har haft en tuff dag på sitt byråkratiska vardagsjobb.

Efter ett kort gräl med hustrun rusar han ut ur lägenheten.

Vad han har glömt är att det är hustruns födelsedag.

I början av 1900-talet var noveller och följetonger en viktig del av innehållet i svenska dagstidningar.

I den nya serien "Klassiska noveller" kan du läsa många av de här historiskt viktiga berättelserna.

En av de flitigaste svenska författarna under 1910- och 1920-talen var yrkesmilitären Samuel August Duse (1873–1933).

Han skrev 100-tals tidningstexter om bland annat krig, nyhetsändelser och romantik. Men han var framför allt känd för sina deckare om mästardetektiven Leo Carring.

Den här texten publicerades ursprungligen i "Vy och revy Göteborgs morgonposts veckobilaga" i september år 1926 med titeln "Överraskningen".

S. A. Duse: Överraskningen

Den här texten publicerades ursprungligen i "Vy och revy Göteborgs morgonposts veckobilaga" i september år 1926 med titeln "Överraskningen". Författare till texten är S. A. Duse (1873–1933).

Baron Georg von Stirn hade egentligen haft bara två sorger i livet, den ena att han inte alls var baron, inte ens adelsman, och den andra att han var fattig. Den första ledsamheten hade redan hans farfar sökt avhjälpa genom att en dag vända sig till Karl XV och fråga om Hans Majestät hade något emot att han kallade sig baron. Ätten Stirns stamtavla var ju fullkomligt klar i Tyskland, och därifrån härstammade han.

Kungen, som såg saken från den humoristiska sidan och mycket väl visste, att den tilltänkte baronen var av svensk bondsläkt och inte hade en droppe tyskt blod i sina ådror, svarade:

— Du får kalla dig för vad fan du vill.

Därmed var barontiteln klar och erkänd till båtнад för farfadern, som så småningom avancerade till kammarherre, och hans efterkommande, vilka tyckte att det lät mycket nobelt med den lilla prepositionen "von" framför namnet, som från början varit "Sten" och burits av

en indelt soldat. Den mannen hade säkert aldrig drömt om att hans efterkommande så småningom skulle heta "von Stirn".

Den andra sorgen baron Georg länge haft var, som redan nämnts, att han var fattig. Hans farfar hade på grund av de förpliktelser, som såväl den nyförvärvade barontiteln som kammarherrevärdigheten ålade honom, helt enkelt blivit ruinerad.

Men den sorgen skingrades ganska lätt, då baron Georg gifte sig med en rik och ganska söt flicka, som var dotter till en garvare.

De hade nu varit gifta i tre år, varunder han så fort tillfälle gavs inpräntade hos hustrun, att hon nu var friherrinna och måste hålla på den värdigheten. Baron Georg var mycket glömsk, särskilt när det gällde bemärkelsedagar. I fjol hade han glömt sin friherrinnas födelsedag, och hon var övertygad om att han skulle glömma den även i år. Därför hade hon, utan att han visste det, bjudit deras närmaste umgänge på middag på sin 27-åriga födelsedag. Och Stina, hembiträdet av Stockholmstyp, hade instruerats att inte nämna ett ord om middagen för baronen. Det skulle bli en överraskning för honom.

Den dagen kom emellertid baronen hem tidigare än vanligt och i ett miserabelt humör, emedan han fått en skrapa av generaldirektören — han var notarie i tullen.

— Hon tycks inte ha någon vidare brådska att öppna, sade han till Stina.

— Jag skyndade mig så mycket jag kunde.

— Ja visst. Så där låter det alltid. Var är friherrinnan?

— Hon är utgången.

— Utgången så här dags! Klockan är ju nära sex. Är middagen färdig?

— Nej. Friherrinnan sa, att middagen skulle bli först klockan

halv sju.

— Halv sju! Jag tror att hela världen är upp- och nedvänd i dag. Jag är hungrig som en varg. Vad är det här för ett förbannat påhitt?

— Jag — vet inte, svarade Stina tvekande.

— Nej, hon vet förstås ingenting som vanligt. Friherrinnan har väl sagt någonting om orsaken?

— Neej — det har hon inte.

— Och inte bett Stina säga något åt mig?

— Jo, hon sa att hon skulle komma hem om en stund.

— Hon? Säger Stina h o n om friherrinnan?

— Jag kan väl inte säga h a n heller! svarade flickan näbbigt.

— Jag undanber mig alla näsvisheter, så mycket hon vet det. Var god och använd friherrinnans titel!

Med varje ögonblick blev baronen mera rasande.

— Skall jag använda friherrinnans titel? sade flickan skrattande. Nej, den är alldeles för fin för mig. Jag får nog nöja mig med att vara h o n jag. Baron använder ju för resten gärna den benämningen.

— Gör jag? Om friherrinnan?

— Nej, som tilltalsord till mig! Men är friherrinnan för fin att vara h o n så — gärna för mig.

— Ut med sig! skrek baronen, som nu nått kokpunkten. Stina är avskedad! Hon kan ge sig i väg när som helst.

— Ja för all del, svarade flickan med en knyck på nacken. H o n går tvärt på skivan! Men först ska h o n be att få sin lön.

Han tog fram en femtilapp ur plånboken.

— Se där, sade han. Och dra nu _

— Femtio kronor till, om jag får be, sade flickan och räckte fram handen. Jag skall väl ha litet när jag får sparken så här.

Han betalade, och kommen till dörren neg Stina med ett försmädligt leende.

— Ja, adjö med sig, h a n ! sade hon. Och h e n n e kan han hälsa!

Därpå försvann hon och lämnade baronen i en allt annat än behaglig sinnesstämning. Med stora steg gick han fram och tillbaka över golvet mumlande mindre vackra saker om nutidens tjänstefolk.

Så ringde det på tamburdörren och han gick och öppnade. Det var hans hustru, som blev litet orolig, när hon såg hans företretade min.

— Är du redan hemkommen, kära Georg, sade hon.

— En överflödig fråga, när du ser mig här. Klockan är ju för överrigt över sex nu, och du behagar låta mig vänta med middagen bara för att du är ute och roar dig som vanligt. Du har väl suttit på något konditori igen.

— Har — jag?

— Ja, naturligtvis. Du tänker bara på att roa dig. Dina nöjen gå framför allt annat. Åt hemmet ägnar du sannerligen inte många minuter.

— Vill du påstå, att jag försummat mina plikter i hemmet? Vågar du verkligen komma med en så kränkande beskyllning?

— Jag vågar försöket att säga dig sanningen, min vän, svarade han hårt. Du kunde ägna åtskilligt mer av din tid åt vårt hem. Du har väl inte gift dig med mig bara för att få vara med i societeten och roa dig?

— Se så där ja! Har det verkligen kommit så långt, att — — nu var hon gråtfärdig.

— Lugna dig, kära Elisabeth, sade han, som var rädd att han gått för långt. Jag tror visst inte att du gifte dig av så lumpna skäl. Men det är —

— Skall du tala om lumpna skäl! utbrast hon med gnistrande ögon. Du, som gifte dig med mig bara för att få dina dåliga affärer reparerade. Och beträffande societeten, så tror jag inte att din falska barontitel är så värst rekommenderande. Alla veta ju, att du går under felaktig ursprungsbeteckning.

— Tig! skrek han alldeles utom sig.

— Nej, sade hon. Egentligen borde du straffas för bedrägeri. Du har bedragit mig med din uppiktade adelstitel.

Nu var baron von Stirn så upprörd, att han inte kunde få fram ett ljud. För övrigt skulle han nog haft svårt att bemöta hennes beskyllningar. Ingen av dem sade något under de närmaste minuterna. Båda hade en känsla av att ha spänt bågen litet för högt. Elisabeth, som visste att adelstiteln var mannens sårbaraste punkt, ångrade att hon tagit upp den frågan. Och han ville av rätt naturliga skäl inte ge sig in på någon diskussion om saken.

— Du har bara egoistiska motiv till allt vad du gör, återtog hon. Du är precis som alla andra karlar.

— Jaså, din kännedom om karlarna är så vittgående? På dina ständiga supéer, baler och andra fester och med din exceptionella talang att flirta har du naturligtvis tillfälle att lära känna dem.

— Vad är det där för insinuationer? Är du svartsjuk?

— Nej, det gör jag mig verkligen inte besvär med, svarade han med en axelryckning. Men det verkar obehagligt på mig att se dig, när du koncentrerar dig på en herre.

— Roar du dig med att spionera? Du är misstänksam — som alla tullsnokar.

— Nej, nu går det för långt! replikerade han. Ditt språk doftar garveri.

— Du är grov! Jag hatar dig! väste hon.

— Nu komma klorna fram! Jag har bara väntat det. Här kommer jag hem, hungrig och trött, och i stället för middag får jag en skur av ovelt. Först av en onoslig piga och sedan av dig. Och du drar dig inte för att förhåna mitt yrke. Jag arbetar och strävar för min karriär —

— Din strävan för karriär, som du uttrycker dig, tycks då inte haft något lysande resultat. Fortfarande bara notarie i tullen! sade hon hånfullt. Men vi skall inte bråka i dag.

— Bråka! Vem fan vill bråka om inte du? Men nu har jag fått nog. Det måste bli ett slut på de här uppträdena.

Med dessa ord gick han ut i tamburen.

— Georg, gå inte! ropade hon. Hör på mig ett tag!

— Nej tack! Jag har lyssnat till dig alldeles för länge. Nu går jag och skaffar mig middag på annat håll.

— Det är en överraskning —

Till svar smällde han igen farstudörren om sig, och hon hörde hur hissen gick ned. De bodde fem trappor upp, så det var icke stora utsikter att göra sig hörd. Hon gick ut i farstund och ropade hans namn flera gånger men fick intet svar.

Slutligen sjönk hon ned på en stol och brast i gråt.

— Borta! utbrast hon mellan snyftningarna. Han har gått sin väg på min födelsedag!

Efter en stund ringde det på tamburdörren. Det var den första gästen, och den lejda uppasserskan gick och öppnade.

— Var är Stina? frågade friherrinnan.

— Hon har gått sin väg, fått sparken av baron, sa hon. Det blir svårt för mig att klara det här ensam, det går helt enkelt inte.

Den ena gästen anlände efter den andra, och deras överraskning

var stor, när de fingo höra, att baronen helt hastigt måst resa till en sjuk släkting. Den största överraskningen kom emellertid den sist gästen, löjtnant Gyllentofts, med, och det var — baron Georg von Stirn, som han mött på gatan, och som visade sig inte ha en aning om vare sig hustruns födelsedag eller middagsbjudningen.

Middagen var bra, och snart blev allt idel solsken. Under champanjens inverkan höll baronen till slut ett riktigt vackert tal till sin förtjusande friherrinna —

Fakta: Författaren S. A. Duse

Namn: Samuel August Duse.

Född: 2 augusti 1873, Stockholm.

Död: 9 februari 1933, Stockholm.

Föräldrar: kammarjunkare Carl Patrik Teodard Duse och Anna Matilda Forssberg.

Engelskspråkiga deckare är fyllda av just... privatdeckare, medan svenska nästan bara har poliser i huvudrollerna.

Men när den första svenska deckarvågen började år 1913 så var det en privatdetektiv i huvudrollen: Leo Carrington. Denne driver en kombinerad advokat- och detektivbyrå, är en mästare i förklädnad, ekonomiskt oberoende och är så bra på att lösa brott att polisen ofta låter honom ta hand om svårlösta brottsutredningar.

Detektiven Carrington skapades av en av svensk kulturs mest spännande personligheter, Samuel August Duse.

Han började sin karriär inom militären och var yrkesofficer inom Svea artilleriregemente.

Men det var som äventyrare han första gången skapade rubriker. Han deltog i den svenska Antarktisexpeditionen 1901-1904 som me-

teorolog och kartograf. Han tillbringade en mycket tuff vinter i Hop-pets vik i Sydpolshavet, en av de svåraste som några forskare upplevt. Han skrev ner sina upplevelser i boken "Bland pingviner och sälar" vilket gjorde honom berömd i hela landet.

Under de följande åren skrev han flera pjäser men gled sakta men säkert över till berättelser om äventyr och brott. Ofta skrev han under pseudonymen Sam Sellén.

År 1913 publicerades hans första Leo Carrington-deckare, "Stilett-käppen", som blev en stor succé. Inspirationen till Leo Carrington är hämtad från Sherlock Holmes, något som inte minst märks i slutet av böckerna då deckaren presenterar alla ledtrådar och pekar ut en mördare.

Framgången gjorde att "S. A. Duse" på egen hand skapade den första svenska deckarvågen. I snabb följd kom böckerna "Det nattliga äventyret" (1914), "Spader kung" (1915), "Doktor Smirnos dagbok" (1917), "De fyra klöveressen" (1918), "Cobra-mysteriet" (1919), "Antisemiten" (1921), "Nattens gåta" (1922), "Leo Carringtons dubbelgångare" (1923), "Hemligheten" (1924), "Fallet Dagmar" (1925), "Skuggan" (1926), "Pistolskottet" (1928) och "Zuleikas hämnd" (1929).

Böckerna gavs ut i upplaga efter upplaga och spreds över hela världen med översättningar till ett dussintal språk.

Trots att han led av svåra smärtor efter skador under vintern vid Sydpolen var Duse flitig skribent, föreläsare och aktiv i olika sällskap. Han var också en uppmärksammad målare och skulptör.

Den svenske deckarförfattaren avled i februari 1933 och ligger begravd på Norra Begravningsplatsen i Stockholm.

Samuel August Duse.

Viktiga ord och personer

Karl XV.

[1826–1872] Kung över Sverige och Norge från 1859 till sin död 1872. Regerade under namnet Karl IV i Norge. Under hans tid vid makten försämrades relationen kraftigt till Norge.

Kronor.

När den här texten publicerades var en krona en relativt hög summa. För 1 krona kunde man köpa 1,5 kilo färsk strömming eller ett kvarts kilo smör. En arbetare tjänade ca 5 kronor per dag.

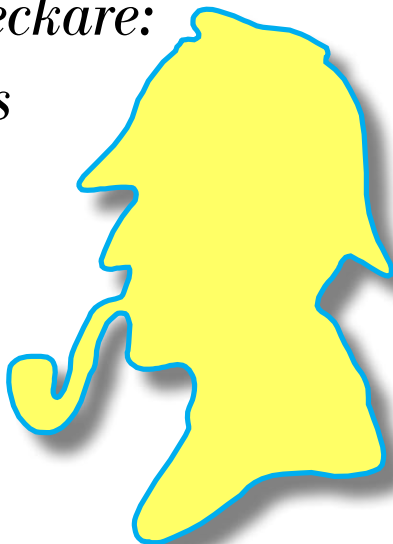
Notarie.

När den här texten publicerades var notarie framför allt en titel som användes om protokollskrivare. Notarier arbetade både vid olika domstolar, större möten inom ämbetsverken och i riksdagen.

*Om du gillade den här e-boken
så kolla in våra deckare:*

- *Sherlock Holmes*
- *Filip Collin*
- *Leo Carrington*
- *Asbjörn Krag*
- *Auguste Dupin*
- *Dick Donovan*

Mer info: www.klassiskadeckare.se